

Ons moeder in Uden

JACE VAN DE VEN

Het zal in de Goede Week van 1928 geweest zijn, toen mijn moeder met een heiligenbeeld in de handen van een lange ladder stapte. 'Ik was krek van de lagere school af, maar nog nie in betrekking. Dus ik ha toch tijd zat. Toen heb ik samen mi de meiskes van Bax en die van Grardje Rutten de kerk van Lind 'ne keer schongemakt,' vertelt ze. 'Het waar an de kant van de jongesbiechtstoel en het moet Barbara, Catharina of Caecilia gewist zijn, mar Lucia kan ok. En witte watter gebeurde? Ik zette het op de kerkvloer om het te gaan poetsen en opeens, poef, zi het bild en het viel as een h pke cacaopoeier uit mekaar.'

'Oe, wa hedde nou toch ged n?' riepen de aander meiskes. Maar pestoor Stinbekkers - 'Ja, die kwaam van Alem, dor bij Den Bosch en ons moeder moes nogal es geld bij hem gon beuren as onze vadder wir iets aan de k erk ha moete verbouwe. En dan zittie aaltijd Elisabeth tegen ons moeder, terwijl iedereen in Lind gewoon Betje zi. - dieje pestoor Stinbekkers da waar 'ne goeie mens en die stelde m n gerust. Daar kan Mientje niks aan doen, zittie, dat hebben de houtwormen gedaan. Mar dor lag Caecilia, Barbara, Catharina of misschien wel Lucia, as een h pke op de grond.'

En ze vervolgt dat pastoor Steenbekkers vaak ziek was en dan beneden in de pastorie te bed lag. 'Onze vadder is toen de bilde van Antonnius en Franciscus bij hem op de kamer moete gon zette. Da waare aander heiligen, die stonne achter in de k erk en die bilde ha pestoor Stinbekkers z elf laote maake, hil grote bilde, die kos niemes alleinig draage as alleinig onze vadder.'

Het is een van die verhalen van tachtig jaar geleden of meer waar ons nu 95-jarige moeder soms plotseling in kan uitbarsten. Ik had het al eens eerder meegemaakt toen ik haar had meegenomen naar een ander museum, naar een expositie in Museum Kempenland in de oude Steentjeskerk in Eindhoven.

Daar begon zij ook ongevraagd te vertellen, dat keer tegen de nietsvermoedende werkstudent achter de kassa: 'Witte wie dees k erk nog gebouwd hi? Pestoor Van den Broek, da waar der inne van rijke mense. Die hi h st hil deez' k erk zelf bet ld, van zijn erfenis. En witte watter biezunder waar an pestoor Van den Broek? Die trok een bietje mi zijn been.' De werkstudent knikte onwezenlijk, terwijl ons moeder hem informeerde wat er voor die tijd op die plek gestaan had en 'wie dor neffe w nde en dor neffe' want dat wist ze nog allemaal vanuit de tijd dat ze in Eindhoven had gediend. Vanaf haar dertiende.

Maar nu stonden we in Uden, in 1998, in het Religieus Museum. Directeur L on van Liebergen had me uitgenodigd voor de voorbezichtiging van een expositie om er in het *Brabants Dagblad* over te schrijven. 'Ik kan niet,' had ik hem geantwoord, 'ons moeder wordt die dag drieëntachtig en daar wil ik per se naar toe.'

'Dan neem je jullie moeder toch mee,' zei Van Liebergen. Ik schrok even van dat aanbod, want dan zouden mijn broers en zuster misschien aan de gesloten deur komen. Van de andere kant zou ik een vertegenwoordigster van het Rijke Roomse Leven als mijn moeder een enorm plezier doen met een bezoekje aan het Religieus Museum. Dus mailde ik broers en zuster om pas 's middags op verjaardagsvisite te komen, en Van Liebergen dat ik 's morgens om tien uur met mijn moeder en mijn vrouw in Uden zou zijn.

We meldden ons aan de receptie en de dame daar telefoonde naar de directeur dat er bezoek voor hem was. Nog geen minuut later hoorden we gezang op ons af komen: 'Lang zal ze leven, lang zal ze leven in de gloria!' Daar kwam Van Liebergen aan, een boeket bloemen en een taartje in zijn handen. Er werd zelfs gezoend. Ons moeder

was er danig van onder de indruk.

Onder het koffiedrinken kwam de directeur er achter dat mijn moeder uit Leende kwam. En daarom liet hij ons enkele beelden van de Meester van Leende zien die het Religieus Museum rijk is. 'Die middeleeuwse kunstenaar heet zo,' legde hij uit, 'omdat we zijn naam niet kennen en omdat de eerste drie beelden die aan hem werden toegeschreven in de dorpskerk van Leende staan.'

'Oh,' zei ons moeder, 'drie bilde! Mar da waren er eerst vier, d'r isser één kepot gegon, zommar in mekaare gezakt, ik weet niemmir of het Barbara, Catherina, Caecilia of Lucia waar, mar d'r isser één in mekaare gezakt, hillemol vermolmd.' En toen vertelde ze het verhaal van de kerk-schoonmaak in 1928 met nog allerlei details over pastoor Steenbekkers en de dochters van Rutten en Bax, minuscule bijzonderheden die ze volgens mij in de families van de besprokenen niet eens kennen. In één moeite ging ze door met overleveringen uit het leven van de heiligen die we verder in het museum tegenkwamen en wie in de familie of kennissenkring naar zo'n heilige vernoemd was en waarom. Omdat iemands vader zo heette of iemands peetoom of een tante zuster in de missie. En wie er nog allemaal meer oom of tante tegen die mensen moest zeggen en met wie die weer getrouwd waren en waar die woonden en hoeveel kinderen ze hadden en wie er naast hen woonde en vroeger naast hen gewoond hadden en daar weer de familie van. Kortom, we moesten met enige haast door de nieuwe expositie in het museum wandelen. 'Want ons moeder moet dadelijk op tijd thuis zijn voor de komst van haar kinderen,' verontschuldigde ik me bij Van Liebergen.

Ik hoorde het mezelf zeggen. Haar kinderen! Wat klonk dat officieel en on-Brabants. Ik had het uit de mond van ons moeder zelf nooit gehoord, of toch? Ze had het ooit geschreven. Toen ik kort voordat we in Uden waren, haar eens meegenomen had naar een heel katholieke plek in België. Met een scheef oog, zag ik toen van afstand dat ze een kaars opstak bij ene kruislievenheer en dat ze daarna iets in het intentieboek schreef. Toen ze weg was uit die hoek van de kerk, was ik stiekem naar die kant gelopen en had kwansuis een blik geworpen op de laatste regels in het boek. 'Heer, laat mij niet uw koninkrijk binnengaan als niet ook al mijn kinderen welkom zijn,' stond er in haar duidelijke hanenpoten.

Oei, daar schrok ik van. Hadden onze Jan, ons Harriet, onze Toon of onze Steef iets uitgevreten waar ik niet van op de hoogte was. Of ging het misschien over mij die niet anders dan badinerend over het katholieke geloof kan spreken. Ik

Illustratie: Demian.

peinsde er de hele terugreis over, maar sprak haar er niet over aan, alleen al om niet te verraden dat ik gespiekt had.

Die zin van haar is eigenlijk een gebed, dacht ik, want als je hem niet als een gebed ziet, is het nogal brutaal van ons moeder, hoe braaf ze als gelovige ook altijd is geweest. Via zijn belangrijkste representant op aarde, stelt ze tenslotte een eis aan het opperwezen. De fundamentalisten Mennen en Mutsaers die ze in haar huidige woonplaats Heeze achtereen-volgend als pastoor heeft meegemaakt en die ze altijd verdedigt met de woorden, 'Die durve de mense tenminste nog de wôrheid te zegge', zouden het nooit goed vinden.

Maar gelukkig behoort mijn moeder, ondanks haar diepe geloof, niet tot het fundamentalisme in de katholieke kerk. Zij maakt nog deel uit van die oudtijdse santenkraam van toen een noeven nog zeker zo goed hielp tegen een ziekte als een pilletje. En ik ben er dan ook van overtuigd dat in dat imaginaire lichtpaleis van na onze dood, de woorden van mijn moeder goed gevallen zijn. Of anders zal Caecilia, Catharina of Barbara wel een goed woordje voor haar hebben gedaan. 'En dat het beeld van mij in elkaar zakte,' zal Lucia zeggen, 'dat lag niet aan moeder Van de Ven, dat was de schuld van de houtwormen.'